

УДК 338.48 – 44 (1-22)

СІЛЬСЬКИЙ ТУРИЗМ НА ТЛІ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ

Н. Кудла

*Львівський інститут економіки і туризму,
м. Львів, Україна*

Сільський туризм став популярною формою відпочинку, що динамічно розвивається в Україні. Його відносять до альтернативного туризму з огляду на індивідуальний характер надання послуг та врахування принципів збалансованого розвитку. Надання туристичних послуг у сільській місцевості відкриває нові можливості для селянських господарств, місцевої спільноти, збереження культурних цінностей, довкілля тощо.

Ключові слова: альтернативний туризм, збалансований розвиток, масовий туризм

Сучасний туристичний рух набув масового і глобального характеру та став темою для дискусії про його переваги і недоліки, вплив на суспільно-економічний розвиток певної території. Нині потреби туристів та їх зацікавлення “реальним світом” сформували нові тренди у структурі мотивації і цілей подорожей. У ХХІ ст. спостерігаються перехід від масового туризму до індивідуального, зміни туристського попиту за такими напрямками:

- подорожі з елементами набуття нових вмінь, спортивної вправності, враховуючи здоровий спосіб життя;
- поєднання відпочинку з участю у місцевих подіях чи заходах;
- зацікавлення альтернативним туризмом, особливо сільським;
- зацікавлення екотуризмом з огляду на якість довкілля умови надання послуг (продукти харчування, екологічні будівельні матеріали, поводження з відходами тощо);
- висока якість послуг, їх неповторюваність і різноманітність стали чи найважливішими критеріями вибору виду подорожі;
- зростання значення природоохоронних територій при ухваленні рішень про місце тимчасового перебування.

Проблематиці розвитку сільського туризму в Україні присвячені публікації Н.Васильєвої, В. Главацької, Ю.Зінька, В. Липчука, Г. Шимечко та інших вчених і практиків. Однак значущість сільського туризму як альтернативного виду туризму залишається недостатньо обґрунтованою.

Мета цього дослідження полягає у висвітленні тенденцій розвитку світового туризму та відображення місця в ньому сільського туризму.

Майбутнє світового туризму, як масового, так і альтернативного, у збалансованому розвитку*. Саме у таких різновидах альтернативного туризму, як сільський туризм, агротуризм, екотуризм швидше знаходять застосування принципи збалансованого розвитку.

* Поняття збалансованого розвитку запроваджено у 1987 році у звіті ООН «Наше спільне майбутнє».

Поняття альтернативного туризму пов'язують із явищем, що виникло у 60-х роках у США, – контркультурою хіпі. Протести молодого покоління проти промислової цивілізації і споживчої моделі життя, що руйнують довкілля та прагнення міжлюдських відносин були покладені в основу нової ідеології, що спонукала до подорожей. Альтернативний туризм став ще одним способом пізнання світу. Молоді люди подорожували малими групами, оминаючи туристичні центри, шукали відвертих стосунків з місцевим населенням. У 70-х роках ХХ ст., у моду ввійшли індивідуальні або камеральні подорожі невеликими групами з можливістю кращого пізнання населення відвідуваних регіонів, його культури, побуту, традицій тощо. Нічліжною базою слугували з невеликі об'єкти, часто розташовані на периферії великих міст або сіл, і забезпечували комфортність і спокійний відпочинок за доступними цінами.

Наприкінці ХХ ст. дедалі виразніше почали проявлятися негативні наслідки масового туризму. Водночас ширилася і пропаганда альтернативного туризму, значною мірою завдяки Й. Кріпендорфу. За його визначенням, альтернативний туризм – це суспільний рух з метою популяризації тих видів туризму, які дають користь усім його учасникам, тобто туристам, місцевому населенню, туристичним підприємствам, за мінімальних екологічних, суспільних та економічних витрат [1, с.30]. При цьому автор наголошує на потребі збереження рівноваги у задоволенні потреб відвідувачів і відвідуваних; необхідності шанобливого ставлення до матеріальної і духовної культури місцевого населення; взаємній економічній вигідності цього виду діяльності, тобто низьких витратах на відпочинок з одного та додатковому доході з іншого боку.

Таблиця відмінностей тогочасного масового туризму, який іноді називають комерційним, та альтернативного туризму уклад Л.Дерной [2, с.12] (див. таблицю 1).

Таблиця 1.

Ознаки масового та альтернативного туризму

Масовий туризм	Альтернативний туризм
Комерційне підприємство	Домогосподарство
Централізована система управління	Сімейний уклад
Дохід підприємства	Дохід жителів і села
Вразливість на коливання кон'юнктури	Еластичність
Основне джерело доходу фірми	Додаткове джерело доходу
Пропонує туристичні продукти	Дає можливість гостям брати участь у щоденному житті родини і села
Допускає і навіть викликає напруження між туристами та місцевою спільнотою	Дає можливість порозуміння, налагодження приятельських стосунків
Високі ціни, відповідний стандарт	Низькі ціни, різні умови
Ізольованість туристів від місцевого життя	Уможливорює участь у місцевих заходах, подіях
Централізація	Децентралізація
Вимагає значних інвестицій, іноді бюджетних коштів	Вимагає невеликих інвестицій, переважно за рахунок власних заощаджень

Основна база розміщення – готелі	Переважне розміщення у приватному житловому секторі
	Сукупний капітал залишається у регіоні
Швидке споживання природних благ спричиняє їх деградацію	Безпосередній контакт з природою, бережливе ставлення до довкілля
Анонімний контакт туриста з працівником	Особиста участь у житті господаря і господарських процесах
Відплив робочої сили у сферу туризму	Туризм сприяє розвитку інших галузей народного господарства
Пасивний відпочинок у комфортних умовах	Активний відпочинок
Основна ціль - прибуток	Перевага не тільки матеріальна, а й у збереженні життєвих цінностях

Основна ідея альтернативного туризму полягає у налагодженні контактів з населенням туристичної дестинації. Він задовольняє прагнення туристів пізнати історію, культуру, економіку відвідуваної країни чи регіону, а також спосіб життя його жителів, тобто чогось більшого ніж традиційні чотири “s”: *sun, sea, sand sex* (сонце, море, пісок, секс). Ці критерії заступають нові “s”, а саме *sport, sightseeing, shopping, sound* (спорт, краєзнавство, торгівля, здоров’я). Водночас альтернативний туризм задовольняє потреби різних верств населення, у збереженні автентичності культури і суспільних цінностей місцевої спільноти.

Замість швидких транспортних засобів, комфортного розміщення, традиційної кухні альтернативний туризм пропонує свободу в самоорганізації подорожі, нічліг у приватних помешканнях і регіональну кухню. Його учасник уникає гонитви за сувенірами, походів стандартними маршрутами і модного спорядження і надає перевагу враженням, переживанням, сприйняттю локальних звичаїв.

Характерною ознакою альтернативного туризму є складність організації. На противагу масовому туризму, альтернативний туризм вимагає від своїх прихильників фізичних і розумових (духовних) зусиль, іноді його ототожнюють з кваліфікованим туризмом. Туристичні послуги відвідувачам надають особи різних професій (аграрії, працівники сфери побутового обслуговування, вчителі тощо), які постійно проживають у сільській місцевості. Обслуговуючий персонал масового туризму (інструктори, покоївки, офіціанти, екскурсоводи тощо) є представниками туристичного сектора і володіють спеціально набутими навичками та кваліфікаційним рівнем [3, с.38]. Тому учасник альтернативного туристичного руху повинен пройти відповідну підготовку, постійно самовдосконалюватися, творчо підходити до справи.

Описані тенденції світового туризму також характерні для України. Прихильників альтернативного, в тому числі сільського туризму стає все більше. У пошуку відпочинку вони надають перевагу проведенню відпустки у віддалених від основних туристичних центрів місцях відпочинку з самоорганізацією вільного часу; різним видам відпочинку та набуттю спеціалізованих умінь, що пропонуються на сільських територіях; індивідуальним, незалежним подорожам з метою відкриття нових територій і об’єктів.

Враховуючи перелічені ознаки, яким має відповідати альтернативний туризм

можна віднести одночасно до декількох видів туризму (див. рисунок)

Рис. 1. Види альтернативного туризму

Сільський туризм має чимало переваг, він зміцнює добробут місцевого населення, використовує вільний житловий фонд селян, надає туристам сільськогосподарські продукти, вирощені і перероблені традиційними технологіями, дає можливість мандрівникам глибше пізнати сільське середовище, його культуру, традиції, звичаї, а іноді – забуті обряди. Власники агросадіб долучаються до проблематики охорони природи, своїми поглядами і прикладами впливають на поведінку туристів, заодно збагачуючи свій світогляд завдяки контактам з приїжджими.

Отже, за умови узгодження пропозиції з вимогами клієнтів сільський туризм може стати підґрунтям для розвитку інших форм альтернативного туризму – культурного та екотуризму, різних видів кваліфікованого туризму (кінний, винний, кулінарний тощо).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Drzewiecki M.* Podstawy agroturystyki / M. Drzewiecki. – Bydgoszcz : Oficyna Wydawnicza Ośrodka Postępu Organizacyjnego, 2001. – 222 s.
2. *Dernoi L.A.* Exploring Alternative Directions in Leisure and Recreation Development / L.A. Dernoi. – Geneva : Science and Technology Press Ltd, 1984. – 345 p.
3. *Зінько Ю.В.* Сільський туризм : Навчальний посібник / Ю. В.Зінько, М.Й. Рутинський. – К. : Знання, 2006. – 271 с.

Стаття: надійшла до редколегії 25.05.2012
прийнята до друку 06.06.2012

RURAL TOURISM AGAINST A BACKGROUND OF DEVELOPMENT TENDENCY

N. Kudla

*Lviv Institute of Economy and Tourism,
Lviv, Ukraine*

Annotation. The rural tourism became the popular form of recreation, which dynamically develops in Ukraine. It refers to alternative tourism from the view of individual pattern with provision of services and taking into account the principles of balanced development. Provision of tourism services in countryside gives the new possibilities for the farms, local community, preservation of cultural values, environment, etc.

Key words: alternative tourism, balanced development, mass tourism.

СЕЛЬСКИЙ ТУРИЗМ НА ФОНЕ СОВРЕМЕННЫХ ТЕНДЕНЦИЙ РАЗВИТИЯ

Н. Кудла

*Львовский институт экономики и туризма,
Львов, Украина*

Сельский туризм стал популярной формой отдыха, динамично развивается в Украине. Его относят к альтернативного туризма учитывая индивидуальный характер предоставления услуг и учета принципов устойчивого развития. Предоставление туристических услуг в сельской местности предоставляет новые возможности для крестьянских хозяйств, местного общества, сохранение культурных ценностей, окружающей среды и т.д.

Ключевые слова: альтернативный туризм, сбалансированное развитие, массовый туризм.